

Lägesrapport

RUT Q3 2016

Politiken sätter spår i rut

Inför halveringen av rut-avdraget, som vann laga kraft årsskiftet 2015/2016, varnade Almega för konsekvenserna av att försämra branschens förutsättningar. Med det danska exemplet i minnet, där hemservicebranschen störtök (för att sedan återhämta sig inom ett par år) efter en försämring i regelverket, varnade Almega för att en halvering av det svenska rut-avdraget skulle kunna få liknande konsekvenser i Sverige.

När ett halvår med det halverade avdraget gått utbrast tyckare och analytiker att ingenting minsann hade hänt. Tidning Altinget skrev att "larm om rut-tjänster kom på skam".¹ I Dagens Arena menade man att rut-branschen istället fortsätter att växa.² Socialdemokraterna hävdade att Anna Kinberg Batra ljög när hon i en partiledardebatt påstod att företagen i branschen blivit färre.³

Kritikerna har rätt i att branschen inte kraschat – men är det verkligen sant att de negativa konsekvenserna lyst med sin frånvaro? I denna lägesrapport granskar vi årets branschutveckling mot bakgrund av tidigare år – vad vi finner är att de politiska förändringarna sätter tydliga spår i branschens utveckling. Den bransch som skulle komma att bli jobbmotor för tjänster med lägre utbildningskrav kom, tvärt emot de politiska ambitionerna, att helt stagnera. För hela 2016 förväntades en tillväxttakt på 15 procent, under perioden januari till och med juli var dock genomsnittstillväxten endast en procent.

1. <http://www.altinget.se/artikel/larm-om-rut-tjanster-kom-paa-skam>

2. <http://www.dagensarena.se/innehall/rekordmanga-koper-rut-tjanster-trots-sankt-maxbelopp/>

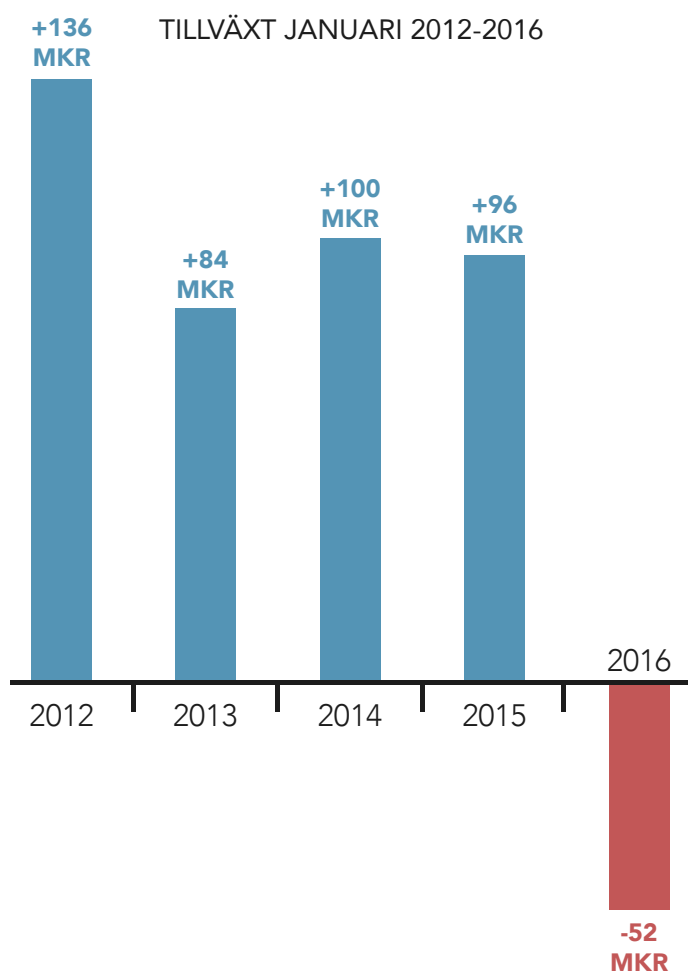
3. <https://twitter.com/socialdemokrat/status/737535806101848065>

En minskning av historiska mått

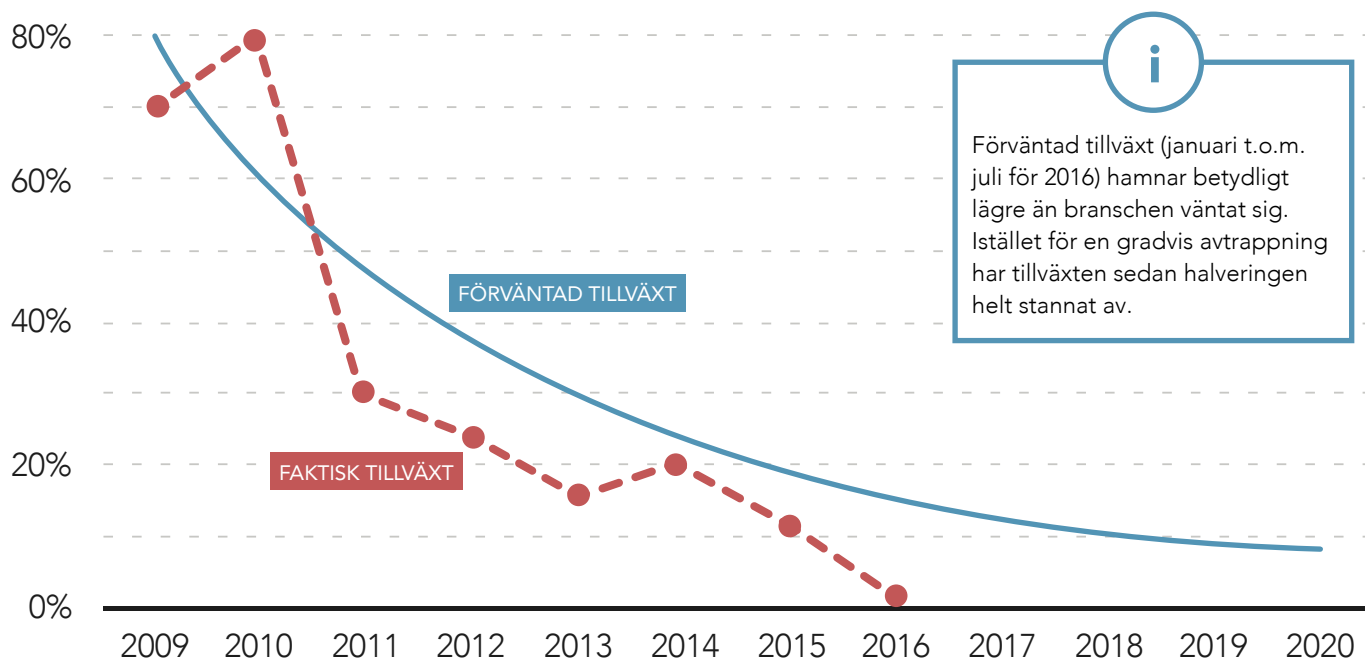
Många branscher varierar kraftigt över säsongen och rut-branschen är inget undantag. Inget undantag är det heller att januari brukar vara en särskilt bra månad, som sedan Skatteverket började redovisa rut-data haft en genomsnittlig tillväxt på nästan 100 miljoner kronor årligen. I samband med halveringen januari 2016 av rut-avdraget visar Skatteverkets statistik för första gången i rut-avdragets historia en starkt negativ utveckling. Jämfört med januari 2015 innebär det en tillbakagång med 52 miljoner kronor.⁴

En vanlig invändning är att denna utveckling var väntad – att branschen inte kan växa för evigt. Den faktiska marknadstillväxten har dock sedan 2014 hamnat långt under förväntad nivå. Sedan rut-avdrag infördes 2007 har den svenska branschen hunnit mogna betydligt jämfört med dess danska dito, som efter endast tre år fick försämrade spelregler. Trots att de politiska ingreppen i rut kom branschen, till skillnad att från i Danmark, inte att slå i botten. Att halveringen av rut-avdraget fått stora negativa effekter för branschens tillväxt är dock tydligt.

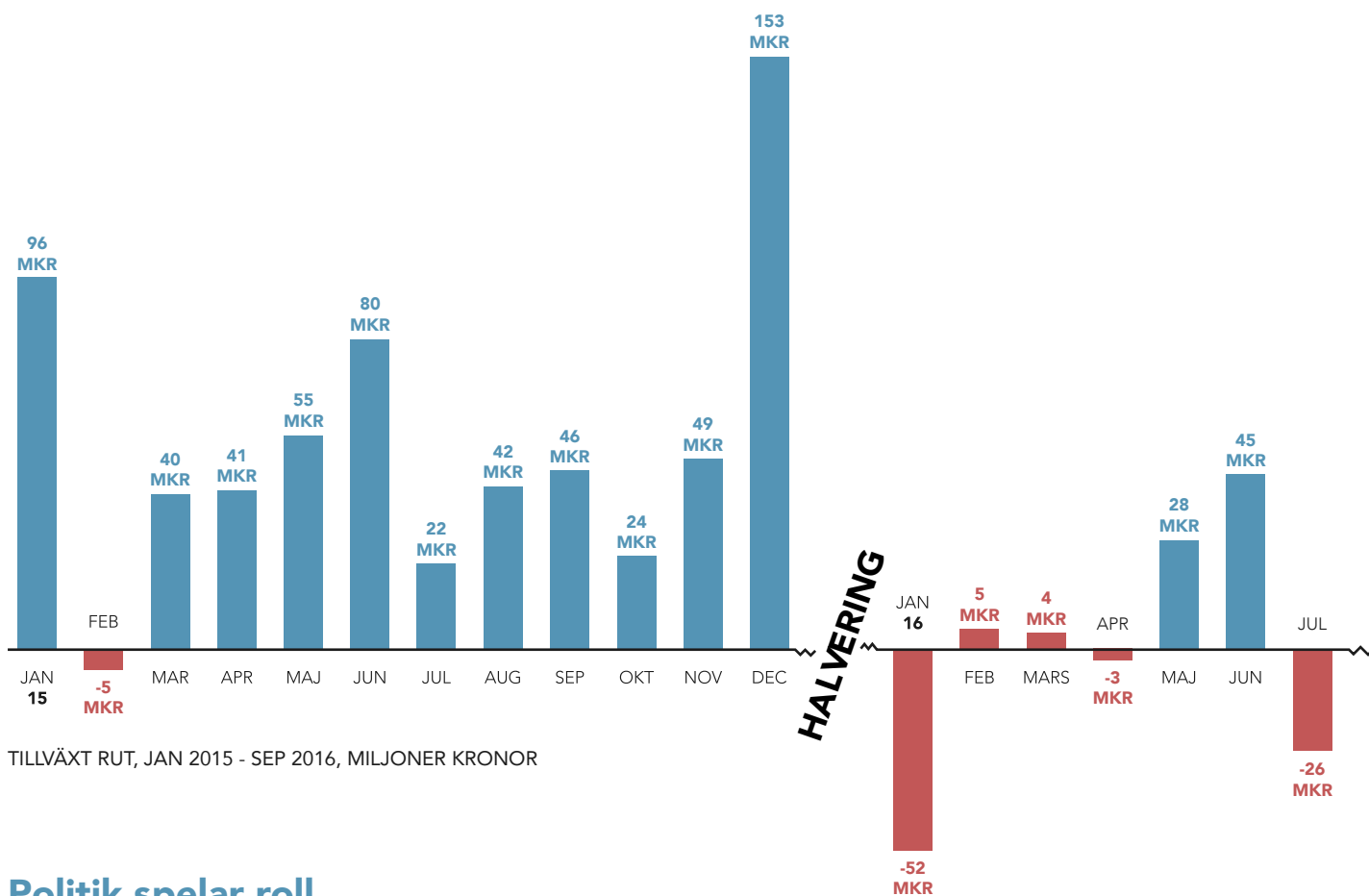
4. Skatteverket. Branschomsättning räknas för enkelhetens skull som utbetalt rut-avdrag*2. Verklig branschomsättning är dock något högre med anledning av att kunden även får betala transport- och materialkostnader. Omsättningen redovisas på detta sätt genom hela rapporten.

FAKTISK TILLVÄXT & FÖRVÄNTAD TILLVÄXT FÖR RUT

Källa: Skatteverket och Svenskt Näringslivs beräkningar. Anm: Här har antagits en organisk tillväxt på 5 % och starteffekten har satts till 75 %, vilket okulärt stämmer med den faktiska utvecklingen. Beräkningsmetod som använts: Tillväxtår n = organisk tillväxt + starteffekt.

TILLVÄXT RUT, JAN 2015 - SEP 2016, MILJONER KRONOR

Politik spelar roll

Efter januari månads dramatiska minskning följde ytterligare rekordlåga tillväxtnivåer. Grafens röda staplar visar branschens lägsta tillväxtmånader någonsin, i både absoluta och relativa tal. Fyra av dem inträffar direkt efter att halveringen av rut-avdraget vunnit laga kraft. För hela 2016 förväntades en tillväxttakt på 15 procent, under perioden januari till och med juli var dock genomsnittlig tillväxt endast en procent.

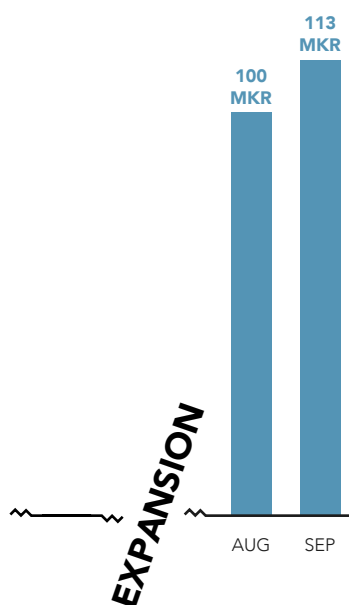
Ett motiv till halveringen av rut-avdraget var att endast två procent av kunderna konsumerade rut-tjänster för mer än 25 000 kronor per år. En av de väntade effekterna av halveringen var därför att branschen skulle tappa mot slutet av året, när de två procenten slagit i det sänkta taket. Men precis som med det danska exemplet, där förändringen i sig kan anses vara liten, så får signaler politiken sänder direkta effekter. Detta illustreras tydligt av att branschen som, istället för att minska i slutet av året, direkt drabbas av minskad efterfrågeökning.

Flera av de som kritiserat varningarna inför halveringen har menat att branschomsättningen ändå ligger kvar på i stort sett samma nivå som i fjol. Det stämmer att branschen inte slagit i botten, däremot är det djupt problematiskt att de tjänster och de företag som anses spela en nyckelroll för framväxt av jobb med låga utbildningskrav tack vare förd politik helt har stagnerat.

!

De röda staplarna indikerar rut-avdragets sex sämsta månader ur ett tillväxtperspektiv någonsin. Både i absoluta och relativa tal.

Nya tjänster – mer rut

Tillväxten i augusti och september antyder att halveringens negativa effekter är förbi och att tillväxten åter tagit fart – något som vore förenligt med det danska exemplet: nedgång följt av uppgång.

Men precis som efter årsskiftet 2015/2016 är det en politisk förändring som ligger bakom höstens till synes starka tillväxt. Den första augusti lyftes nämligen tre redan existerande branscher in i rut-avdraget: flytt, IT och trädfällning. Samtidigt har omfattningen av trädgårdstjänster vidgats. En ökning motsvarande stora delar av de nytillkomna tjänsternas omfattning var såldes väntad, och det finns därför anledning att uttrycka sig försiktigt kring huruvida de traditionella rengöring-, underhåll- och tvättjänsterna över huvud taget vuxit sedan halveringen trädde i kraft

Större konkurrens om mindre pott

Sedan rut kompletterades med ett rot-avdrag 2009 kom de två att dela avdragspott, trots väldigt olika branschlogiker. Rot-avdraget karaktäriseras av större engångsköp medan rut-avdraget istället ofta säljs som ett abonnemang med många, men mindre, transaktioner. Avdragens gemensamma storlek fick uppgå till max 50 000 kronor per år. Flera av Almegas medlemsföretag har därför vittnat om att deras kunder får stå tillbaka på rut-tjänster i samband med att de har nyttjat rot.

Sedan vidgningen av rut den första augusti har konkurrensen om den nu halverade rut-potten också ökat. På samma sätt som rot-avdraget konkurrerat med möjligheten att nyttja rut kommer det traditionella rut-tjänsterna att konkurrera med de nya rut-branscherna. Något som riskerar att hämma branschutvecklingen och tillväxten av nya jobb ytterligare.

Färre utförare av rut-tjänster

Det har funnits viss osäkerhet kring hur antalet företag som utför rut-tjänster antingen blivit fler eller färre. Anna Kinberg Batra och Moderaterna menade i partiledardebatten i Agenda i maj att de blivit färre, medan Socialdemokraterna kallade detta en lögn och istället gjorde en poäng av att företagen blivit fler. Men hur ligger det egentligen till?

Skatteverket redovisar månatligen statistik över antal utförare som beviljats rut-avdrag. Men i och med att statistiken endast avser unika utförare månadsvis går det inte att addera månadsstatistiken eller dra för stora slutsatser av den.

Det finns dock ytterligare en kolumn i Skatteverkets data, nämligen den som redovisar unika utförare på helår, eller om hela året inte gått, hittills i år. För en jämförelse av antal utförare hittills i år behöver man alltså tillgång till motsvarande månadsfil från i fjol.

Det går därför att konstatera – med Skatteverkets statistik – att utförarna faktiskt har minskat, även om skillnaden minskat sedan den första augusti i år.

Innan vidgning	Unika utförare
Januari - juli 2015	15 245
Januari - juli 2016	13 332
Skillnad	- 1 913
Skillnad (%)	- 12,5 %

Efter vidgning	Unika utförare
Januari - september 2015	16 249
Januari - september 2016	14 965
Skillnad	- 1 284
Skillnad (%)	- 8 %

Arbetsmarknadsframgång

Arbetsmarknadsåtgärder börjar alltid med goda intentioner men slutar sällan i många nya jobb. När regeringens arbetsmarknadsreformer granskades i maj i år konstaterades att de 32 000 traineejobb som utlovats i valrörelsen endast blivit 133 stycken. 20 000 extratjänster blev i själva verket bara 431 och de ytterligare 20 000 utbildningskontrakten uppgick endast till 897. De 72 000 utlovade platserna blev inte fler än 1500.¹

Till skillnad från ovan nämnda åtgärder har rut-avdraget varit en stor succé. Istället för att koppla subventioner eller särskilda anställningsformer till enskilda individer har rut-avdraget istället minskat den skattekil som tidigare stått mellan hushållen och tjänster. Rut-avdraget tillgängliggjorde hushållsnära tjänster för vanliga svenskar – resultatet blev en efterfrågeökning utan motsvarighet i annan arbetsmarknadsåtgärd, som i sin tur lett till riktiga jobb, utan att varje anställd kommit med en särskild blankett, ett särskilt regelverk eller en särskild lön.

1. <http://blogg.svensktnaringsliv.se/fokus-pa-jobben/stora-problem-i-malupp-fyllelser-for-konstgjorda-jobb/>

Kollektivavtalstecknande part

Almega företräder företag inom de traditionella rut-tjänsterna och är kollektivavtalstecknande part ihop med fackförbundet Kommunal. Almega följer och analyserar den statistik som publiceras kring rut-avdraget och genomför även undersökningar bland våra medlemsföretag i rut-branschen.

Kontakt

Gustav Wiel-Berggren
Näringspolitisk expert

+46 8 760 69 91
+46 70 654 4652
gustav.wiel-berggren@almega.se

ALMEGA